

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

27. Yaşama Dönemi'nde sunmuş olduğum; 2/852; 2/875; 2/911; 2/918; 2/920; 2/926; 2/927; 2/929; 2/930; 2/931; 2/932; 2/933; 2/934; 2/935; 2/936; 2/937; 2/939; 2/938; 2/941; 2/942; 2/962; 2/1006; 2/1007; 2/1008; 2/1009; 2/1010; 2/1011; 2/1143; 2/1230; 2/1232; 2/1423; 2/1761; 2/2042; 2/2081; 2/2095; 2/2206; 2/2326; 2/2471; 2/2582; 2/2692; 2/2737; 2/2754; 2/2843 ; 2/2878; ; 2/3080; 2/3182; 2/3328; 2/3337; 2/3359; 2/3384; 2/3655 ; 2/3859; 2/3929; 2/3995; 2/4017; 2/4203; 2/4408; 2/4415; 2/4439; 2/4563; 2/4572; 2/4582; 2/4602; 2/4627; 2/4643 ; 2/4696; 2/4700 2/4712; 2/4947; 2/4949; 2/4950; 2/4959 sayılı kanun tekliflerimin İçtüzüğü'nün 77 inci maddesi uyarınca yenilenmesini saygılarımla arz ve talep ederim. 26.07.2023

Meral DANIŞ BEŞTAŞ

Yeşil Sol Parti Grup Başkanvekili

Erzurum Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler , İnsan Haklarını İnceleme
Esas Komisyon	Adalet
Tarih: 8-8-2023	Esas No: 2/1420

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
2 6 Temmuz 2023
Numara:

T B M M GENEL MURAK
2 6 Temmuz 2023
No: 1256412

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı : 86
Tarih : 26.07.2018

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunu'na dair Kanun Değişiklik Teklifi gerekçesiyle birlikte ektedir.

Gereğini arz ederim.

Meral DANIŞ BEŞTAŞ

HDP Siirt Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI		
Tali Komisyon	- İnsan Hakları, İncelenme - Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler	
Esas Komisyon	Adalet	
Tarih :	10 Ekim 2018	Esas No: 2/852

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
24 Temmuz 2019
Numara:

TBMM GENEL EVRAK
24 Temmuz 2018
No : 323981

EDİS'YE
AKTARILMIŞTIR

GENEL GEREKÇE

Türkiye'de cezaevlerindeki hükümlü ve suç işledikleri iddiasıyla tutuklu kadın sayısı; toplam tutuklu ve hükümlü sayısının yaklaşık yüzde 3,4'ünü oluşturmaktadır. Ceza Tevkif Evi Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre Mart 2016'da tarihi itibariyle kadın mahpus sayısı 6 bin 788'dir.

Bununla birlikte yasal mevzuatta kadının cezaevindeki yaşayışına dair düzenlemeler söz konusu değildir. Sadece "gebe" kadın için bir takım düzenlemeler söz konusu ise de 0-6 yaş aralığında çocuk sahibi kadın için koruyucu hiçbir hüküm bulunmamaktadır. Hâlihazırda Türkiye cezaevlerinde Ocak ayı verilerine göre 668 çocuk anneleri ile birlikte demir parmaklıklar arasına hapsedilmiş durumdadır.

Adalet Bakanlığı'nın 2016 yılı verilerine göre cezaevinde bulunan 560 çocuğun yaş dağılımı ise şu şekildedir: Bir yaşında 128 bebek; iki yaşında 114 çocuk; üç yaşında 81 çocuk; dört yaşında 70 çocuk; beş yaşında 31 çocuk ve altı yaşında 5 çocuk ve yaşları bilinmeyen 17 çocuk anneleri ile birlikte cezaevinde yaşamaktadır. Söz konusu 0-6 yaş aralığı bireyin gelişimi için son derece kritik bir dönem olup bu dönemin her bir yaş için ayrı özelliği ve gereksinimi mevcuttur. Beslenmeden çocukluk hastalıklarına, çocukların motor gelişimleri ve diğer gelişim aşamaları için cezaevlerinin uygun mekânlar olmadığında hiç şüphe yoktur. Üstelik Türkiye cezaevlerinde bu öznel durum ayrı bir değerlendirme ve uygulamaya dahi tabi tutulmamakta; küçücük çocuklar ek bir yatak dahi verilmediğinden yere serili bir döşekte anneleriyle yerde yatmaktadır. Yine ek beslenme imkânlarından da yoksun olan bu çocuklar için bisiklet gibi temel oyuncaklar dahi verilmemekte, daha da ötesi koğuşlarda mahpus hayatı sürmektedirler. Oysa hayata yeni gelmiş bireylerin dünyayı algılamaya ihtiyaçları vardır. Cezaevinin dört duvarı arasında demir parmaklıklar ardında geçen bu çocukluk döneminin pek çok sakıncası mevcut olup, 6 yaşında cezaevinden çıkmak durumunda olan bu çocukların yeniden cezaevine girme isteği içerisinde oldukları uzmanlar tarafından ifade edilmektedir.

Türkiye cezaevlerinde 100 çocuk açık cezaevinde kalmaları nedeniyle dış dünyada oyun oynama imkânına sahipken birçok çocuğun yüksek güvenlikli kapalı cezaevinde tamamen dışa kapalı ortamda büyüdüklerine şahit olmaktadır. Kapalı cezaevleri çocuğun beslenme, emekleme, tuvalet alışkanlığı kazanması gibi temel gelişim aşamaları için dahi uygun değildir. Çimende yürümeyen, top oynamayı

bilmeyen daha doğru bir ifade ile tüm çocukluk haklarından mahrum edilen ve halihazırda sayıları 668 civarında olan bu çocuklar için çözüm üretilmesi acil ve vahim bir meseledir.

Çocuk gelişimi açısından bu yaş aralığı son derece önemli olup ne yazık ki 668 çocuk gökyüzünden, ihtiyacı olan sıcak ev ortamından, diğer ebeveyn ve kardeşlerinden, oyun ve aktivitelerden yoksun olarak büyümeye zorlanmaktadır. Bu gerçekten hiçbir evrensel kriterle örtüşmeyen, çocuk haklarına, cezaların şahsiliği ilkesine aykırı bir uygulamadır. Sıfır-Altı yaş aralığında bir çocuğun cezaevi ortamında büyümeye zorlanması; hem hukuken, hem de psikolojik ve sosyolojik olarak değerlendirilerek acil çözüm üretilmesi gereken bir meseledir.

Çocuk Hakları Sözleşmesi ve hukukun temel ilkeleri gereği “çocuğun üstün yararı” esastır ve bu kriterlere göre çözüm üretilmesi aynı zamanda devletin önemli sorumluluklarındandır. Zira çocukların sağlıklı gelişimi, toplumla sağlıklı bağlar kurabilen bireylerin yetişmesinin temel şartlarındandır ve bu hususlar gözetilerek yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Birçok ülke örneğinde çocukları 6 yaşına gelene kadar kadının cezasının ertelenmesi sağlanmıştır. Bunun dışında İngiltere, Almanya, İspanya gibi ülkelerde de anne ve çocuğun kalacağı cezaevi koşulları çocuğun gelişimine uygun olarak dizayn edilmiş olup anne ile cezaevinde kalan çocukların psikolojik ve sosyal tüm gelişim aşamaları gözetilmektedir.

Buradan hareketle birçok Avrupa ülkesinin cezaevlerinin çocuklar için uygun ortamlar olmadığını baz alarak ceza infaz sistemlerini düzenlediklerini söylemek mümkün. Bununla birlikte 0-6 yaş aralığındaki küçüğün anneden ayrı büyümesi de oldukça sakıncalıdır. Çocuğun cezaevi ortamında annesi ile yahut dışarda annesinden ayrı büyümesine ilişkin seçeneklerin Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin “çocuğun üstün yararı” ilkesine uygun olmadığı açıktır. BM kriterleri uyarınca çocuğun her iki ebeveyn ile birlikte ve tehlikelerden uzak ortamlarda büyüme hakkı vardır. Bu itibarla annenin ceza alması durumunda cezasının ertelenmesi “çocuğun üstün yararı” gereği hukuka ve evrensel kriterlere en uygun çözümü teşkil etmektedir.

Ayrıca anneleri tutuklu bulunan 0-6 yaş aralığındaki çocuklar için ise çocukların cezaevi ortamı dışında ilk dönem ihtiyaçlarını karşılayacak, dışarıdaki yaşlıları gibi anneleriyle birlikte olacakları tutukevlerinde kalmaları gibi ara çözüm

yöntemleri de hayata geçirilmeli ve bu bahisle çocukların sağlıklı gelişimleri için uygun tedbirler alınmalıdır.

Açıklamış olduğum hususlar doğrultusunda “çocuğun üstün yararı”na uygun yasal düzenlemelerin ivedilikle hayata geçirilmesi amacı ile işbu kanun teklifi hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da yapılan değişiklik ile gebe olan veya doğurduğu tarihten itibaren altı ay geçmemiş bulunan kadınlar hakkında infazın 6 yıl ertelenmesi ve böylelikle 0-6 yaş aralığındaki çocuğun cezaevi dışında büyümesi amaçlanmıştır. Nitekim bireyin gelişimi açısından 0-6 yaş aralığı oldukça yüksek önemde olup küçük çocuklar için cezaevleri uygun bir ortam olmadığı gibi bu denli küçük çocukların anne ve babasından ayrı büyümesi de son derece sakıncalıdır. Öte yandan; 0-6 yaş aralığındaki küçüğün cezaevinde yaşam sürmesi cezanın şahsiliği ilkesi ile de çelişmektedir. Bu bahisle annenin cezasının çocuğun 6 yaşını dolduruncaya değin ertelenmesi önerilmektedir.

MADDE 2-13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 65 inci maddesinde yapılan değişiklik ile hükümlünün çocuğunun 6 yaşında olduğu ve annenin cezaevine girdiği tarih itibariyle barınmasına ilişkin esaslar belirlenmiştir.

MADDE 3- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 72 inci maddesinde yapılan değişiklik ile mevzuatın eski halinde yer alan anne-çocuk beslenmesine dair hüküm kaldırılarak kanun teklifinde bütünlüğün sağlanması amaçlanmıştır.

MADDE 4-13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 111 inci maddesinde yapılan değişiklikle 0-6 yaş aralığında çocuk sahibi olan tutuklu kadın ve çocuğunun kalacağı yerlere dair esaslar belirlenmiştir. Kadının tutuklanması halinde 0-6 yaş aralığında olan çocuğundan ayrı kalmamasını sağlamak amacı ile çocuğun gelişimine uygun yerde barınma hakkı gözetilerek anne ve çocuğun ayrı bir tutukevinde kalması öngörülmektedir. Böylelikle çocuk, annesi tutuklu olduğu müddetçe, gelişimine uygun yerde ihtiyaçları gözetilerek barınma hakkına sahip olup sosyal ve psikolojik olarak zarar görmeyecektir.

MADDE 5-Yürürlük maddesidir.

MADDE 6-Yürütme maddesidir.

CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1-13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 16 ıncı maddesinin 4 üncü fıkrasının 1 inci cümlesinde yer alan “*altı ay*” ibaresi “*altı yıl*” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 65 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Hükümlünün bakıma muhtaç çocuklarının barındırılması

MADDE 65 –Anaları hükümlü olup da dışarıda korumasına bırakılacak kimsesi bulunmayan altı yaşını doldurmuş çocukların menfaati de göz önünde tutularak kurum dışında barındırılacakları yerler, ilgili mevzuat hükümlerine göre belirlenir.”

MADDE 3-13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 72 inci maddesinin 4 üncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 4-13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 111 inci maddesinin 3 üncü fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Anaları tutuklu olup da dışarıda korumasına bırakılacak kimsesi bulunmayan 0-6 yaş arasındaki çocuklar ve anaları; cezaevi dışında küçük çocukların ilk dönem ihtiyaçlarını karşılayacak ve çocukların gereksinimlerini sağlayıcı nitelikte inşa edilmiş olan tutukevlerinde kalırlar.”

MADDE 5- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 6- Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.